

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Дипломна робота з соціальної
педагогіки

*(освітньо-кваліфікаційний рівень
«Магістр»)*

студентки **7** курсу **70** групи
галузі знань:

0101 Педагогічна освіта

напряму підготовки:

8.01010601 Соціальна педагогіка

Човнюк Юлія Юріївна

Керівник:

Кандидат педагогічних наук,

Доцент **Н.П. Павлик**

Рецензент: доктор педагогічних наук,
професор, ректор Житомирського
обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти І.І.Смагін

м. Житомир – 2015 рік

Допущено до захисту

протокол засідання кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності

№ 11 від 18 травня 2015 року.

Оцінка:

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____

ECTS: _____

Члени комісії:

_____

(підпис)

Сейко Н.А.
(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

Коляденко С.М.
(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

Павлик Н.П.
(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

Тарасенко Н.Л.
(прізвище та ініціали)

Зміст

Вступ	2
Розділ 1. Теоретичний аналіз проблеми професійної зайнятості студентської молоді.	
1.1. Сутність категорії «студентська молодь» та її основні характеристики.....	5
1.2. Стан професійної зайнятості молоді в Україні та за кордоном.....	18
1.3. Соціально-педагогічні технології регулювання професійної зайнятості студентської молоді.....	46
Висновки до розділу 1.....	55
Розділ 2. Соціально-педагогічні напрями регулювання професійної зайнятості студентської молоді.	
2.1. Соціально-педагогічна робота з молоддю в службах зайнятості.....	56
2.2. Самовизначення у професійній сфері та самозайнятість студентів....	62
2.3. Характеристика соціально-педагогічних чинників професійної зайнятості студентської молоді.....	65
Висновки до розділу 2.....	68
Розділ 3. Результати емпіричного дослідження професійної зайнятості студентів.	
3.1. Програма вивчення стану та соціально-педагогічних чинників професійної зайнятості студентів.....	69
3.2. Кількісний і якісний аналіз результатів емпіричного дослідження.....	72
3.3. Методичні рекомендації щодо оптимізації соціально-педагогічних чинників професійної зайнятості студентів.....	84
Висновки до розділу 3.....	86
Загальні висновки	87
Список використаних джерел	89
Додатки	

Вступ

У сучасній Україні проблеми працевлаштування молоді є одними з найбільш актуальних, оскільки призводять до зростання безробіття та зниження рівня життя. Молодь – головна рушійна сила сучасного світу, у руках юнаків і дівчат знаходиться майбутнє нашої суверенної, незалежної, демократичної держави. Останнім часом усе більше студентів ідуть працювати. Хтось отримує досвід роботи за спеціальністю, комусь просто потрібні гроші, хтось починає працювати вже з першого курсу. Поєднання навчання з роботою дозволяє студентові забезпечувати себе матеріально, допомагати батькам, сприяє розвитку відповідальності та самостійності. Однак, є й мінуси: зниження навчальної успішності, недостатність рівня професійних знань, брак часу для навчання та самореалізації. Організаційно-правові проблеми працевлаштування та зайнятості молоді давно є предметом дослідження вчених, представників державних установ.

Актуальність проблеми зумовлена тим, що особливості професійного становлення фахівців в різних професіях є темою багатьох досліджень (В.А.Бодров, Е.Ф.Зеєр, Е.А.Клімов, А.К.Маркова). Преважна більшість молодих людей, котрі виходять на самостійний трудовий шлях, є недавніми випускниками або ще студентами, які здобувають професію. До цього шляху їх спрямовують фінансові, соціальні, психологічні причини зайнятості студентської молоді. Оскільки першочерговим обов'язком студентів, які намагаються поєднати роботу і університет, є навчання, то працювати вони можуть лише на канікулах, у вільний час від занять.

Об'єкт: професійна зайнятість студентської молоді як соціально-педагогічне явище.

Предмет: система соціально-педагогічних чинників професійної зайнятості студентів.

Мета: охарактеризувати систему соціально-педагогічних чинників професійної зайнятості студентів.

Завдання:

1. проаналізувати зміст та основні характеристики проблеми професійної зайнятості студентської молоді;
2. охарактеризувати соціально-педагогічні напрями регулювання професійної зайнятості студентської молоді;
3. емпірично дослідити систему чинників, що визначають рівень професійної зайнятості студентів ВНЗ.

Експериментальна база дослідження:

Житомирський державний університет імені Івана Франка. У дослідженні взяли участь студенти 1-5 курсів. Всього дослідження охоплено 100 студентів у віці 18-23 років.

Гіпотеза дослідження: ґрунтується на припущенні про те, що на професійне самовизначення та самозайнятість студентської молоді впливає система соціально-педагогічних чинників (соціальних, матеріальних), а також набутий під час навчально-професійної діяльності досвід.

Методи дослідження:

- **Теоретичні:** аналіз, систематизація та узагальнення даних на основі вивчення стану розвитку визначеної проблеми у літературі.
- **Емпіричні:** власне розроблене анкетування; методика «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів» Н.А.Реан і В.Л.Якуніна; методика Т.Д. Дубовицької «Тест-опитувальник для визначення рівня професійної спрямованості (РПС) студентів».

Досліджувані матеріали використані для написання статті «СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ» у збірник наукових робіт викладачів і студентів / за заг. ред. Н.П. Павлик].- Житомир: Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 152 с. - (Випуск 4).

Структура дослідження: Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи складає 94 сторінок.

Загальні висновки

Актуальність проблеми зумовлена тим, що особливості професійного становлення фахівців в різних професіях є темою багатьох досліджень. У сучасній Україні проблеми працевлаштування молоді є одним з найбільш актуальних, оскільки призводять до зростання безробіття та зниження рівня життя.

На першому етапі, під час написання роботи було проаналізовано зміст та основні характеристики проблеми професійної зайнятості студентської молоді. Проаналізувавши зміст і наукову літературу ми визначили поняття, що таке «студентська молодь» - це суспільно диференційована соціально-демографічна спільнота, якій притаманні специфічні фізіологічні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні і властивості та інші властивості. І поняття, «студент» - це учень вищого, у деяких країнах і середнього навчального закладу. А також було виявлено, що на сучасному етапі розвитку суспільства професійна зайнятість студентської молоді має низку проблем. Однією з найскладніших проблем в умовах сьогодення, є формування нової трудової моралі. Невирішені проблеми працевлаштування молоді призводять до зростання безробіття та зниження рівня життя, спонукають до зовнішніх трудових міграцій.

Тому наступним етапом у досліджуванні даної теми нами було охарактеризовано соціально-педагогічні напрями регулювання професійної зайнятості студентської молоді. А саме, в умовах формування ринкового середовища вітчизняна молодь вимагає особливої соціальної підтримки та соціального захисту. Великий внесок робить служба зайнятості по роботі з молоддю щодо працевлаштування. Вона активно підтримує молодь, перш за все шляхом одноразової виплати по безробіттю, організовує консультації тощо.

На третьому етапі нашого дослідження, ми емпірично дослідили систему чинників, що визначають рівень професійної зайнятості студентів ВНЗ. Нами була розроблена програма проведення дослідження. За допомогою якої ми визначили, що більшість студентів як фізико-

математичного так і соціально-психологічного факультетів, мають своє власне бажання, свою певну мету і має великий вплив на вибір майбутньої професії. Стає зрозумілим, що кожен студент вважає, що проблема працевлаштування має вирішувати ВНЗ або держава, Результати проведеного дослідження дають змогу зрозуміти, що у формуванні відповідного ставлення молоді до праці найбільш значущими є такі чинники:

- оплата праці;
- гарантована та цікава робота;
- робота, завдяки якій можна чого-небудь досягти;
- робота, яка відповідає здібностям людини.

Таким чином, молоді фахівці обох факультетів більш схильні приймати на себе відповідальність за виконання певної діяльності. На основі цього, на нашу думку для підвищення ефективності працевлаштування молоді на ринку праці доцільно створити належні умови для реалізації її соціальних гарантій на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зайнятість населення» / Відомості Верховної Ради. – 2013. - №24. – ст.243
2. Закон України «Про працю» / Відомості Верховної Ради. – 1971- додаток до № 50 - ст.375
3. Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" / Відомості Верховної Ради. – 1993 - №16 - ст.167
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення» від 17 вересня 2008 р. № 842.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням» . – 1996. – №992
6. Баранівський А.О. Соціологія. Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів / Анатолій Олександрович Баранівський.-К.:Центр навчальної літератури, 2005.-325 с.
7. Бебик В.М. Політична культура сучасної молоді / Бебик В.М., Головатий М.Ф., Ребкало В.А. – К.: [б.в.], 1996.-112 с.
8. Божовіч Л.І. Проблеми формування особистості / Лідія Іллівна Божовіч / Під ред. Д.І.Фельдштейна.-М.: Ін-т практичної психології, 1995. – 85 с.
9. Борисова Ю.В. Молодь в освітньо-професійному просторі: історико-соціологічний аналіз / Юлія Володимирівна Борисова. -Грані. -2004. - №2. – 88 – 92 с.
10. Вакуленко С.В. Особливості процесу працевлаштування випускників вузів в сучасних умовах / Сергій Володимирович Вакуленко // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу суспільства: збірник наукових праць. - Харків: Видавничий центр Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2005.- С. 631-636

11. Васильченко В.С. Ринок праці та зайнятість населення: учбовий посібник / В.С. Васильченко. – К.: НЦЗРП, 1996. – 137 с.
12. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості / В.С. Васильченко.- К.:КНЕУ, 2003.-289 с.
13. Вайнола Р.Х. Технології соціальної роботи / Р.Х. Вайнола.-К.: міськ. пед. ун-т ім. Б.Д. Грінченка.-2008.-152 с.
14. Вачков І.В. Основи технології групового тренінгу: психотехніки: навч. посібник / І.В. Вачков.-М.: Видавництво «Ось-89», 1999.-176с.
15. Душков Б.А. Психологія праці, професійної, інформаційної та організаційної діяльності / Б.А. Душков, Б.А. Смірнов, А.В. Королєв. – М.: Словник, 2005.- 848 с.
16. Дрюк О.Г. Молодіжне безробіття в Україні в контексті Світової економічної кризи / О.Г. Дрюк, О.В. Рубан. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://politiko.ua/blogpost19457>.
17. Демченко І. Молодь з вищою освітою на ринку праці України / І. Демченко // Україна: аспекти праці. – 1998. – № 1. – С. 10–12
18. Грабовець І.В. Молоді фахівці як соціально-статусна група: характеристика та роль у системі суспільних відносин / І.В. Грабовець.-К.: Грані, 2005.-№5.- С. 118-121
19. Гринкевич С.С. Стан молодіжної зайнятості в Україні / С.С. Гринкевич // Наук. вісн УкрДЛТУ. — 2006. — Вид. 16.3. — С. 239—241
20. Гаркавенко Н. О. Напрями вдосконалення політики зайнятості населення у ринкових умовах / Н.О. Гаркавенко // Формування ринкових відносин в Україні.-2008.-№6.- С. 26-32
21. Закатнов Д.О. Технології підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення: монографія / Д.О. Закатнов.-К.:Педагогічна думка. – 2012.- 160 с.

22. Качан Є.П. Регіональна економіка / Качан Є.П. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 212с.
23. Краснов Ю. М. Методологічні основи відтворювального механізму зайнятості населення / Ю.М. Краснов // Україна: аспекти праці. – 2008. - №4. – С. 37-40
24. Котова О.В. Державна молодіжна політика: проблеми працевлаштування молоді / О.В. Котова // Наукові доробки молоді – вирішенню проблем Європейської інтеграції: збір наукових статей. – 2008. – Т. 2. – С. 38-40
25. Карлицький С.М. Трудове право України / С.М. Карлицький. – К.: Прецедент, 2006. – 210с.
26. Левчук Ю.С. Теоретичні аспекти зайнятості населення / Ю.С. Левчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. -№5.- С. 160-164
27. Лісовський В.Т. Молодь вступає в життя / В.Т. Лісовський, С.М. Іконникова. – М., 2000. – 55 с.
28. Морозова О.М. Прогнозування розвитку ринку праці молодих фахівців в Україні / М.О. Морозова // Україна: аспекти праці. - 2002. -№3. – С. 8-12
29. Манюк Н.А. Сучасний стан ринку праці України / Н.А. Манюк . – К., 2008. – 8-12 с.
30. Піча В.М. Соціологія: загальний курс. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України / В.М. Піча. – К., «Каравела», 2000. – 248 с.
31. Пухлій В. М. Вибір професії і проблема зайнятості молоді / В.М. Пухлій, В.О. Ткаченко // Персонал. – 2007. - №10. – С. 73-79
32. Прощаков В.О. Молодь на ринку праці / В.О. Прощаков // Праця і зарплата. – 2006. - №31. – С. 4-5

33. Пухлій В.М. Молодіжний сегмент фіксованого ринку праці: сучасні проблеми подолання розбалансованості / В.М. Пухлій // Соціальний захист. – 2002. - №2. – С. 40-45
34. Покрищук В. О. Мотиваційна поведінка безробітної молоді в Україні / В.О. Покрищук, Л.А. Горошко // Україна: аспекти праці. – 2005. – 38. – С. 7-12
35. Пилипенко В.Є. Людина в ринковому суспільстві: орієнтації, поведінка, культура / В.Є. Пилипенко.
– К.: Фоліант, 2005. – 224 с.
36. Проблеми реалізації духовного потенціалу молоді: [м-ли всеукр. наук. – практ. конф. / наук. ред. Вербець В.В.]. – Рівне: РДГУ, 2002. – Вип. 2. – 111 с.
37. Подоляк Л.Г. Психологія виховання студентської молоді / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – М., 2008. – 8-10 с.
38. Проблеми соціального захисту молоді в умовах зміни соціально-економічних відносин / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К., 1993. – 4-5 с.
39. Результати моніторингового опитування населення України стосовно соціального становища молоді: [Український ін.-т соц. досліджень]. – К., 2000. – 35 с.
40. Соціологія: [Навч. посіб. / за ред. Макеєва С.О.]. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 455 с.
41. Стефанишин О. О. Ринок праці молодих: проблеми і шляхи розв'язання / О.О. Стефаниш // Розбудова держави. – 1998. - №11-12. – С. 39
42. Соціологія: [підручник для студ. Вищих навчальних закладів / за ред. Городяненка В.Г.]. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 544 с.

43. Соціологія: [підручник / за заг. ред. проф. Андрущенко В.П., проф. Горлача М.І.]. – Харків – Київ. – 1998. – 624 с.
44. Сучасні проблеми зайнятості в Україні / Наукові доробки молоді вирішенню проблем Європейської інтеграції: [збір наукових статей]. – К.: Континент, - Т. 2. – 2008. – 153-157 с.
45. Тахтарова К.А. Проблеми безробіття молоді в Україні / К. А. Тахтарова, Ю. О. Гетьманенко ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2010_3/tom3/1048.pdf.
46. Тарасюк І.В. Працевлаштування молоді на ринку праці: проблеми та перспективи / І.В. Тарасюк [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Znphktei/2011_1/statti/tarasyuk/tarasyuk.htm.
47. Черниш Н.Й. Суспільна свідомість студентства / Н.Й. Черниш. – Львів: Світ, 2001. – 368 с.
48. Черниш Н.Й. Соціологія молоді: конспект лекції / Н.Й. Черниш. – К., 1990. – 59 с.
49. Студентська молодь: [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://roglyad.com/students/item-13297>. – Назва з екрану.
50. Правове регулювання працевлаштування молоді в Україні: [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukraine-diplom.com/60/16451-pravove-regulyuvannya-pracevlashtuvannya-molodi-v-ukrayini.html#_ftn30. – Назва з екрану.
51. Федоршін Б.А. Система профорієнтаційної роботи зі старшокласниками / Б.А Федоршін. – К.: Рад. Шк., 1988. – 35 с.
52. Щокін Г.В. Профорієнтація – основа ефективного кадрового забезпечення / Г.В. Щокін. – К.: МЗУУП, 1992. – 45 с.
53. Щокін Г.В. Профорієнтація та залучення молоді до праці / Г.В. Щокін. –

К.: Знання, 1989.- 56 с.

54. Ярошевський М.Г. Історія психології / М.Г. Ярошевський. – М.: Думка, 1985. – 90 с.

55. Ярошенко В.В. Школа і професійне самовизначення учнів / В.В. Ярошенко. - К.: Рад. школа, 1983. 112 с.

56. Albach H. Making multi-purpose managers / H. Albach // Manag. World. - 1989. - 18. - № 4. - P. 6

57. Angelino H. Formation des ingénieurs: la situation en Europe / H. Angelino // Inf. Chim. - 1989. - № 310. - P. 235-243

58. Campbell CP Job analysis for industrial training // J. Eur. Ind. Train. - 1989. - 13. -№ 2. - P. 1-58.

59. Lahaye A.M. La formation continue, un facteur de stabilisation de la main - d'oeuvre / A.M. Lahaye // Actual. form. perman. - 1989. - № 103. - P. 6-11.

60. Leavitt, H. J. Educating Our MBAs: On Teaching What We Haven't Taught / H.J. Leavitt. - California Management Review. – 1989. – 38-50 p.